

ПОГОДЖЕНО
на засіданні циклової методичної комісії
гуманітарних дисциплін
від «31» серпня 2021 р.
протокол № 1

Робоча навчальна програма з предмета «Українська мова»

розроблена на основі навчальної програми з української мови
10-11 класів (рівень стандарту), загальноосвітніх навчальних закладів,
затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України
від 23.10.2017 № 1407

Курс	Предмет	К-ть годин
I курс	Українська мова	66
II курс	Українська мова	74
	Всього	140

ПОЯСНОВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Українська мова» завершує базову освіту здобувачів освіти. Програма складена відповідно до типового навчального плану. Предмет вивчається протягом двох курсів: на I курсі - 66 годин, на II курсі – 74 години.

Навчальна програма розроблена на основі положень Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти.

У контексті ключових підходів сучасної освіти (компетентнісний, особистісно орієнтований і діяльнісний) предмет «Українська мова» є засобом розвитку й соціалізації учнів, становлення їх як особистостей і громадян своєї країни. Здобуті у процесі навчання української мови знання, набуті вміння й навички мають бути опорою, яка дасть здобувачам освіти змогу реалізувати себе в житті, стати носіями культури свого народу, ініціаторами відновлення й збереження найкращих культурних традицій свого народу.

При цьому особистісно зорієнтований підхід до навчання забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей здобувачів освіти.

Компетентнісний підхід сприяє формуванню ключових і предметних компетентностей.

До ключових компетентностей належить уміння вчитися, спілкуватися державною, рідною та іноземними мовами, математична і базові компетентності в галузі природознавства і техніки, інформаційно-комунікаційна, соціальна, громадянська, загальнокультурна, підприємницька і здоров'язбережувальна компетентності, а до предметних (галузевих) - комунікативна, літературна, мистецька, міжпредметна естетична, природничо-наукова і математична, проектно-технологічна та інформаційно-комунікаційна, суспільствознавча, історична і здоров'язбережувальна компетентності.

Діяльнісний підхід спрямований на розвиток умінь і навичок здобувача освіти, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища.

Предметна мета – формування компетентного мовця, національно свідомої, духовно багатої мовної особистості.

Завдання вивчення української мови:

- формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови України;
- формування предметної і ключових компетентностей;
- формування духовного світу здобувачів освіти, цілісних світоглядних уявлень, системи загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів;
- навчання засобами мови пізнавати світ, облаштовувати гармонійне співіснування в ньому;
- зберігати й передавати культурні набутки, виражати емоції й почуття, розв'язувати життєві проблеми;

- формування мовленнєвої культури, раціональної мовленнєвої поведінки;
- розвиток логічного і критичного мислення, творчої уяви;
- формування мовного смаку, мовного чуття і мовної стійкості, сприяння усвідомленню краси й естетики української мови.

Змістові лінії визначають суть процесу навчання української мови:

мовленнєва змістова лінія орієнтує роботу викладача на всебічний розвиток учнів, формування їх як компетентних мовців, передбачає системну цілеспрямовану роботу на кожному уроці над збагаченням активного словника, засвоєнням мовленнєвих жанрів, формуванням навичок ефективної комунікації, набуттям досвіду розв'язання життєвих проблем засобами мови;

мовна змістова лінія визначає перелік важливих для засвоєння питань теорії мови, що є базовими для формування навичок нормативного мовлення, мовленнєвої культури;

необхідність *діяльнєвої змістової лінії* зумовлена мета предметним характером предметних знань і необхідністю занурення здобувачів освіти як суб'єктів навчально-виховного процесу в усі види діяльності, під час яких вони набувають суб'єктного досвіду, опановують різні стратегії мовленнєвої діяльності;

соціокультурна змістова лінія покликана забезпечувати системність патріотичного, морального, естетичного виховання здобувачів освіти, реалізовувати завдання соціалізації молоді, бути орієнтиром у спрямуванні навчання на оволодіння всіма ключовими компетентностями.

У *мовленнєвій лінії* подано перелік рекомендованих видів роботи, які дають змогу здобувачам освіти реалізувати здобуті знання на практиці. Ці види роботи забезпечують повноцінний мовленнєвий розвиток здобувачів освіти, бо комплексно охоплюють формування всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння і письма).

Соціокультурна змістова й наскрізні лінії

Соціокультурна змістова лінія покликана забезпечувати системність патріотичного, морального, естетичного виховання, реалізовувати завдання соціалізації молоді, бути орієнтиром у спрямуванні навчання на оволодіння всіма ключовими компетентностями.

Наскрізна лінія **«Екологічна безпека і сталий розвиток»** спрямовує діяльність викладача й здобувачів освіти на формування соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, усвідомлення сталого розвитку, готовності брати участь у розв'язанні питань довкілля і розвитку суспільства; конкретизує роботу зі збереження й захисту навколишнього середовища.

Наскрізна лінія **«Громадянська відповідальність»** сприяє формуванню соціальної й громадянської компетентностей, розкриває суть поняття «відповідальний громадянин», визначає вектори його діяльності.

Наскрізна лінія **«Здоров'я і безпека»** активно долучається до формування безпечного для життя й діяльності середовища, орієнтуючи на розвиток здобувача освіти як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного громадянина, що дотримується здорового способу життя.

Метою наскрізної лінії «**Підприємливість і фінансова грамотність**» є навчання молодого покоління українців ощадливості, раціонального використання коштів, планування витрат; стимулювання у них лідерських ініціатив, прагнення успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі.

Добір навчального змісту здійснено з урахуванням таких дидактичних і методичних принципів:

1) *соціальної доцільності* (засвоєний навчальний матеріал і сформовані на його основі вміння й навички зумовлені системою соціальних цінностей і очікувань);

2) *взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку* (наявність у змісті елементів, що забезпечують гармонійну реалізацію загальноосвітніх і предметних завдань);

3) *демократизації й гуманізації* (забезпечення суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем і здобувачем освіти);

4) *детермінації* (налагодження зв'язків предмета з попереднім досвідом здобувачів освіти, прогнозування майбутніх успіхів);

5) *єдності теорії й практики* (засвоєний навчальний матеріал, сформовані вміння й навички мають прикладний характер, можливість застосування не лише у сфері навчальної діяльності, а й професійній та особистісній).

Організація освітнього процесу: форми і методи, технології навчання

Формами та методами організації можуть бути: рольові ігри, вільне письмо, словесне малювання, дослідницька діяльність, захист проєктів, презентації, мовна дуель, синтез думок, коло ідей, мікрофон, мозковий штурм, аналіз ситуації, «дерево рішень», «ти – редактор», «спіймай помилку», словесне моделювання, «займи позицію», лінгвістична загадка, незакінчений ланцюжок, що сприяють загальному розвитку здобувачів освіти, здатних комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови.

Це і відтворення змісту прослуханого або прочитаного тексту за питаннями, щоб потім переказати його в цілому;

- переказ прочитаного з використанням ілюстрацій до тексту, що наочно вказують послідовність змісту;

- придумування ілюстрацій до опрацьованого тексту з наступним переказуванням його;

- переказ за поданим планом;

- розповіді здобувачів освіти про побачене, пережите;

- з поданих слів скласти речення, поставити їх у потрібній формі;

- правильно будувати речення різних типів;

- конструювати речення різні за інтонацією, емоційним забарвленням.

Пропонується проведення уроків-практикумів, семінарів, консультацій, застосування технології розвитку критичного мислення, інтерактивного навчання, інформаційно-комп'ютерних технологій, які на сучасному етапі життя на уроках української мови виділяють як інноваційні.

Викладач на власний розсуд може змінити розподіл годин між темами. Години резервного навчального часу викладач може використати на свій розсуд для глибшого вивчення або повторення певного навчального матеріалу з урахуванням здібностей і навчальних можливостей здобувачів освіти або для тематичного оцінювання (уроків систематизації та узагальнення).

Форми, способи і засоби перевірки та оцінювання результатів навчання

Вивчення курсу «Українська мова» передбачає два види контролю:

поточний - контроль під час вивчення теми (усне опитування, тестування, самостійні роботи, захисти проєктів і проведених досліджень тощо).

підсумковий – контроль наприкінці вивчення розділу (теми): *фронтальні*(диктант, письмовий переказ і письмовий твір) та *індивідуальні* (діалог, усний переказ, усний твір) *види контрольних робіт*, тести, бесіди тощо).

Оцінюючи результати навчальної діяльності здобувачів освіти з української мови, необхідно враховувати рівень засвоєння теоретичних знань і сформованості практичних умінь, досвід творчої діяльності.

№ п/п	К-ть год.	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Зміст навчального матеріалу
1.	2 год	Вступ	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «лексикографія», «словник», «довідник», «довідкова література»; <i>називає</i> основні типи словників; <i>усвідомлює</i> важливість умінь систематизувати, зіставляти, аналізувати, узагальнювати й використовувати інформацію, яка міститься в лексикографічних джерелах, довідниках, ресурсах мережі Інтернет.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>володіє</i> ефективними прийомами пошуку необхідної інформації в різних лексикографічних джерелах, <i>зіставляє</i> й <i>аналізує</i> її; <i>користується</i> у разі потреби, лексикологічними джерелами, <i>виділяє</i> необхідну інформацію з лексичних словників різного типу (тлумачного, словника синонімів, антонімів, іншомовних слів, фразеологічного та ін.) і довідників, у тому числі мультимедійних; <i>висловлює припущення</i> про достовірність наявної інформації; <i>виявляє</i> недостовірність одержуваної інформації, прогалини в інформації й заповнює їх; <i>використовує</i> знайдену інформацію для пояснень як докази й факти в різних навчальних і практичних ситуаціях, ситуаціях моделювання й проектування.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>демонструє</i> любов і повагу до рідного слова, гордість за багатство і красу української мови; <i>висловлює</i> своє ставлення до знайденої інформації;</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>виражає</i> засобами мови адекватні почуття і враження від результатів роботи.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>відповідально ставиться</i> до кожного вжитого слова; <i>демонструє інтерес</i> до нових слів й <i>активність</i> у збагаченні власного словникового запасу.</p>	<p>Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (у тому числі на електронних носіях). Інформативна й нормативна функції їх. Основні типи словників. Довідкові медіаресурси.</p>
2	12 год	Поняття норми в сучасній українській літературній мові. Лексична норма	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «лексична норма», «лексичне значення слів», «лексична</p>	<p>Поняття норми в сучасній українській літературній мові Нормативне й ненормативне</p>

	<p>сполучуваність слів», «слово і контекст», «лексична помилка»;</p> <p><i>розуміє</i> суть понять «порушення лексичної норми», «фразеологізми», «стилістичне забарвлення фразеологізмів»; <i>пояснює</i> загальні принципи класифікації словникового складу української мови;</p> <p><i>пояснює</i> найпоширеніші випадки порушення лексичної норми;</p> <p><i>визначає</i> роль і стилістичні можливості вивчених лексичних одиниць, <i>комунікативно доцільно використовує</i> їх у власному мовленні;</p> <p><i>визначає</i> роль і доречність використання фразеологічних засобів мови, стилістичну функцію їх;</p> <p><i>розуміє</i> відмінності між лексичними, фразеологічними синонімами; <i>доречно використовує</i> їх у тексті;</p> <p><i>усвідомлює</i> відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами; <i>використовує</i> лексичну синонімію як засіб виправлення невивірених повторів, як засіб зв'язку речень у тексті;</p> <p><i>правильно й доречно використовує</i> фразеологізми відповідно до стилістичного забарвлення їх.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u></p> <p><i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>організовує</i> й <i>планує</i> навчальне співробітництво з викладачем та одногрупниками;</p> <p><i>працює</i> в групі й <i>набуває досвіду</i> такої роботи;</p> <p><i>дотримується</i> лексичної норми в усних і писемних висловленнях; <i>уживає</i> слова відповідно до їхніх лексичних значень, <i>правильно використовує</i> у мовленні багатозначні слова, синоніми, антоніми, омоніми, слова в переносному значенні з урахуванням стилю мовлення;</p> <p><i>додержується</i> лексичної сполучуваності слів;</p> <p><i>виявляє й усуває</i> порушення лексичних норм, норм слововживання; <i>оцінює</i> власне й чуже мовлення з погляду точного, доречного й виразного слововживання;</p> <p><i>висловлює</i> критичне ставлення стосовно вживання українських слів у невластивому їм значенні, невмотивованого використання запозичень; <i>аналізує</i> різні ситуації мовлення, виділяє учасників</p>	<p>мовлення. Типи норм.</p> <p>Лексична норма Лексична помилка. Лексичне значення слова. Слово і контекст; залежність значень слова від контексту. Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність. Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення. Лексичні й фразеологічні синоніми, антоніми. Синонімічне багатство української мови. Пароніми. Запобігання помилок у вживанні паронімів. Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Кальки з інших мов, недоречне вживання українських слів у невластивому їм значенні. Основні групи фразеологізмів, багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів. Уживання слів у фразеологізмах відповідно до їхнього стилістичного забарвлення. Утвердження лексичної норми в словниках української мови (повторення й узагальнення).</p>
--	--	--

		<p>спілкування, визначає їхні наміри; <i>практично засвоює</i> морально-етичні й психологічні принципи спілкування і співпраці; <i>висловлює</i> міркування й пропозиції щодо гармонізації спілкування.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>виявляє</i> в текстах та обґрунтовує особистісні й загальнолюдські цінності; <i>висловлює</i> власне розуміння цінностей. <i>демонструє</i> повагу до себе й інших, добираючи і вживаючи потрібні слова.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого й прочитаного; <i>уміє керувати</i> почуттями відповідно до обставин.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>демонструє</i> на уроках активніс ініціативність, відповідальніс комунікабельність, уміння налагоджува стосунки під час групової діяльності.</p>	
3	9 год	Практична риторика	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «риторика», «мовленнева ситуація», «мовець», «аудиторія», «текст», «комунікативний намір», «мовленневий вчинок»; <i>усвідомлює</i> важливість риторики й риторичних умінь; <i>називає</i> умови успішного спілкування; риси, притаманні цікавому мовцеві, гарному співрозмовникові; <i>називає</i> етапи підготовки виступу; <i>відрізняє</i> мовленнєву дію й мовленневий вчинок; <i>виявляє</i> комунікативні наміри мовця.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>володіє</i> навичками ознайомлювального й вивчального читання; <i>уміє</i> моделювати аудиторію; <i>налагоджує</i> контакт зі слухачем (слухачами); <i>визначає</i> естетичні риси мовлення; <i>аналізує</i> чужий і власний текст; <i>висловлює</i> припущення щодо ролі риторичних знань у житті людини; <i>виявляє</i> причини успішного мовлення; <i>знаходить і зіставляє</i> різні тексти публічних виступів; <i>пропонує</i> способи вдосконалення риторичних навичок,</p>	<p>Риторика як мистецтво, наука й навчальна дисципліна. Роль риторики в сучасному світі. Мовленнева ситуація. Елементи мовленневої ситуації (мовець (адресат), слухач (аудиторія), предмет мовлення, умови успішного спілкування. Особистість мовця (чарівність, артистизм, упевненість у собі, щирість, обізнаність, об'єктивність, доброзичливість). Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора. Комунікативний стан мовця. Аудиторія (слухач, слухачі). Види слухання. Цілі слухання. Моделювання аудиторії. Контакт з аудиторією. Прийоми налагодження контакту. Текст як одиниця спілкування. Етапи підготовки тексту виступу. Види читання і записування тексту виступу. Естетика тексту. Ефективність мовлення. Стратегія і тактика мовленневої поведінки. Комунікативний</p>

		<p>набуття досвіду виступати публічно; <i>готує</i> текст виступу; <i>виступає</i> публічно; <i>порівнює, аналізує, оцінює</i> мовленнєві вчинки тощо.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>висловлює</i> своє ставлення до риторики; <i>відчуває</i> відповідальність за мовленнєві вчинки; <i>розглядає</i> мову й уміння спілкуватися як цінність; <i>має в домашній бібліотеці</i> зразки гарних публічних промов, словники, довідники.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>відчуває</i> задоволення від добре виголошеної промови; <i>уболіває</i> за результати своєї роботи; <i>захоплюється</i> гарними промовами відомих ораторів, <i>прагне наслідувати</i> їх.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>ініціює</i> обговорення публічних промов; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення риторичної майстерності; <i>демонструє</i> впевненість під час виголошення промови; <i>бере на себе відповідальність</i> за свої мовленнєві вчинки; <i>демонструє</i> <i>небайдужість, активність</i> у розгляді питань теми.</p>	<p>намір. Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія.</p>
4	7 год	Орфоепічна норма	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «норма», «орфоепія», «орфоепічна помилка», «орфоепічна норма», «милозвучність», «наголос», «логічний наголос»; <i>усвідомлює</i> важливість дотримання орфоепічної норми для сучасного компетентного мовця;</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>виявляє й аналізує факти</i> порушення орфоепічної норми; <i>працює</i> з орфоепічним словником і словником наголосів; <i>співвідносить в уяві</i> звук і букву; <i>аналізує</i> своє й чуже усне мовлення; <i>добирає</i> додаткову інформацію з теми; <i>висловлює припущення</i> про важливість орфоепічної норми.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>висловлює</i> своє ставлення до чужих думок; <i>відчуває</i> відповідальність за мовленнєвий вчинок, дотримання орфоепічної норми у власному мовленні.</p>	<p>Орфоепічна помилка. Орфоепічний словник. Поняття милозвучності. Чергування у//в, і//й як засіб милозвучності. Основні правила вимови голосних звуків. Основні правила вимови приголосних звуків. Наголос. Основні правила наголошування слів. Нормативний наголос. Варіантне наголошування слів в українській мові. Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Діалектний наголос. Складні випадки наголошування слів.</p>

		<p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від сприйнятого на слух чужого мовлення, читання текстів різних жанрів і стилів.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>ініціює</i> обговорення складних або суперечливих питань з теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; <i>демонструє</i> бажання долати труднощі в опануванні теми; <i>виявляє активність</i> у розгляді питань теми.</p>	
5	22 год	Орфографічна норма	
		<p><u>Знансвий компонент</u> <i>з'ясовує</i> суть понять «орфографічна норма», «орфограма», «орфографічна помилка», «орфографічний словник»; <i>усвідомлює</i> важливість дотримання орфографічної норми для сучасного компетентного мовця; <i>знає</i> правила українського правопису.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>виявляє</i> й пояснює порушення орфографічної норми; <i>працює</i> з орфографічним словником; <i>застосовує</i> знання на практиці; <i>аналізує</i> факти порушення орфографічних норм; <i>висловлює припущення</i> про написання того чи того слова; <i>виявляє</i> аналогії в написанні слів (<i>гривень – пісень</i>); <i>знаходить і аналізує</i> додаткову інформацію з теми.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>висловлює</i> своє ставлення до написаного (прочитаного), <i>відчуває</i> відповідальність за дотримання орфографічних норм.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від почутого або прочитаного; <i>відчуває</i> задоволення від власних досягнень.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>ініціює</i> обговорення складних або суперечливих питань з теми; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення культури мовлення; <i>демонструє небайдужість</i> до труднощів в опануванні теми однокласниками, <i>активність</i> у розгляді питань теми; <i>сприймає</i> орфографічну грамотність як статусну річ; <i>демонструє</i> наміри</p>	<p>Орфограма. Орфографічна помилка. Орфографічний словник. Принципи української орфографії. Ненаголошені е, и в корені слова. Апостроф. Позначення м'якості приголосних. Чергування голосних. Чергування приголосних в українській мові. Зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення. Спрощення приголосних. Подвоєння та подовження приголосних. Правопис префіксів. Правопис суфіксів. Уживання великої літери. Правила перенесення слів із рядка в рядок. Написання складних слів разом, окремо, з дефісом. Написання слів іншомовного походження. Правило «дев'ятки». Складні випадки написання прізвищ. Складні випадки написання географічних назв. Розрізнення прислівників і співзвучних сполук (<i>збоку – з боку, зрештою – з рештою, всередині – в середині</i> тощо). Правила написання їх. Написання не, ні з різними частинами мови Правила графічних скорочень слів.</p>

		щодовдосконалення власної орфографічної грамотності.	
6	8 год	Морфологічна норма	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть поняття «морфологічна норма»; <i>усвідомлює</i> зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови; <i>розрізняє</i> морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі; <i>знає</i> норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні; <i>виявляє й аналізує</i> порушення морфологічних норм; <i>додержує</i> правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови; <i>коментує</i> норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покликаючись на правила та граматичні закономірності слововживання</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує власну діяльність</i> щодо засвоєння морфологічних норм української мови (<i>визначає</i> мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, <i>пов'язує</i> вивчене з теми із практичною діяльністю); <i>планує і проєціює</i> застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; <i>проводить рефлексію</i> власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби <i>корегує</i> її; <i>користується</i> словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; <i>аналізує</i> усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>висловлює</i> критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>відчуває відповідальність</i> за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні; <i>ініціює</i> конкретні заходи, бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних</p>	<p>Морфологічна помилка. Іменник. Рід іменників (складні випадки узгодження роду іменників типу <i>кір, дріб, біль, нежить, пил, степ, ступінь, путь</i> та ін. з іншими частинами мови). Паралельні родові форми іменника (<i>зал – зала, птах – птаха, плацкарт – плацкарта</i> тощо). Іменники чоловічого та жіночого роду, що означають назви людей за діяльністю (<i>поет – поетеса, поетка; директор – директорка, робітник – робітниця</i> та ін.). Іменники спільного і подвійного роду. Визначення роду невідмінюваних іменників та аббревіатур, правила вживання їх. Іменники, що мають лише форму однини або множини. Складні випадки відмінювання іменників.</p>

	<p>норм; <i>висловлює</i> пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми; <i>демонструє</i> небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.</p>	
--	--	--

II курс – 74 годин

Українська мова

№ п/п	К-ть год.	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти	Зміст навчального матеріалу
1	22 год	Морфологічна норма	
		<p><u>Знаннєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть поняття «морфологічна норма»; <i>усвідомлює</i> зв'язок морфологічної норми з граматичним значенням і граматичними категоріями самостійних і службових частин мови; <i>розрізняє</i> морфологічні норми, пов'язані з особливостями класифікування, словозміни, вживання й поєднання різних частин мови в усному мовленні й на письмі; <i>знає</i> норми вживання самостійних та службових частин мови в усному та писемному мовленні; <i>виявляє й аналізує</i> порушення морфологічних норм; <i>додержує</i> правил написання відмінкових закінчень відмінюваних частин мови; <i>коментує</i> норми використання самостійних і службових частин мови та узгодження їх, покликаючись на правила та граматичні закономірності слововживання</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує власну діяльність</i> щодо засвоєння морфологічних норм української мови (<i>визначає</i> мету, цілі засвоєння навчального матеріалу, <i>пов'язує</i> вивчене з теми із практичною діяльністю); <i>планує і проєцює</i> застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у позанавчальних комунікативних ситуаціях; <i>проводить рефлексію</i> власної мовленнєвої діяльності з погляду додержання морфологічних норм, за потреби <i>корегує</i> її; <i>користується</i> словниками, довідковою літературою й електронними ресурсами для перевірки й удосконалення власного рівня засвоєння морфологічної норми; <i>аналізує</i></p>	<p>Закінчення іменників і відміни в орудному відмінку. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та абстрактним значенням (<i>терміна – терміну, феномена – феномену</i>). Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка (-ові, -еві (-єві) , -у (-ю)); іменників знахідного відмінка (назв побутових предметів (<i>узяв олівець – узяв олівця, написав лист – написав листа</i>); іменників місцевого відмінка однини (<i>на коні – на коневі, в ліжку – на ліжкові, в гаї – в гаю, на торзі – на торгу</i>); іменників місцевого відмінка множини (<i>кістьми – костями, крильми – крилами, чобітьми – чоботями</i> тощо). Закінчення іменників III відміни в орудному відмінку. Словозміна іменників IV відміни. Особливості кличного відмінка. Творення й відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові. Прикметник. Відмінкові закінчення прикметників. Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників.</p>

		<p>усні й письмові тексти з погляду додержання морфологічних норм.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>висловлює</i> критичне ставлення до опрацьованого дидактичного матеріалу.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>відчуває відповідальність</i> за власний рівень мовленнєвої культури, зокрема за додержання морфологічних норм в усному й писемному мовленні; <i>ініціює</i> конкретні заходи, бере участь у моделюванні навчальних ситуацій, спрямованих на поліпшення умов засвоєння морфологічних норм;</p> <p><i>висловлює</i> пропозиції щодо подолання труднощів у засвоєнні проблемних питань з теми;</p> <p><i>демонструє</i> небайдужість у розгляді питань додержання морфологічних норм, помічає і коректно виправляє морфологічні помилки у власних і чужих усних і письмових текстах.</p>	<p>Синонімічні способи вираження різного ступеня ознаки,</p> <p>використання прислівників <i>дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, децю, злегка</i> та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (<i>величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрий</i>).</p> <p>Прислівник. Ступені порівняння.</p> <p>Прикметники, що перейшли в іменники.</p> <p>Числівник.</p> <p>Складні випадки узгодження й відмінювання числівника.</p> <p>Дієслово, дієслівні форми.</p> <p>Складні випадки словозміни дієслів <i>дати, їсти, відповісти, бути</i> та ін. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини (<i>ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть</i>).</p> <p>Активні й пасивні дієприкметники</p> <p>Поняття мовної стійкості.</p> <p>Джерела, що живлять мовну стійкість.</p>
2	1 год	Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості	
		<p><u>Знансєвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «мовна особистість», «мовна стійкість»;</p> <p><i>усвідомлює</i> важливість поняття «мовна стійкість»; <i>знає</i> особливості вияву цієї риси.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює реф лексію, коригує); добре володіє українською мовою; <i>непохитно</i> користується у побуті й навчанні українською мовою;</p> <p><i>висловлює</i> припущення щодо важливості цієї риси мовної особистості; <i>аналізує</i> риси, досвід і поведінку мовної особистості.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>демонструє:</i></p>	<p>Поняття мовної стійкості.</p> <p>Джерела, що живлять мовну стійкість.</p>

		<p><i>готовність і потребу</i> повсякчас спілкуватися державною мовою; <i>готовність</i> висловлювати власну думку; <i>жвавий інтерес</i> до дискусійних мовних питань; <i>упевненість</i> у своїх переконаннях, цінностях.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>розвиває</i> власні мовні смаки й мовне чуття.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>демонструє</i> високу культуру поведінки.</p>	
3	16	Практична риторика	
		<p><u>Знансвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «суперечка», «дискусія», «дис-ут», «полеміка», «теза», «аргумент», «сильний аргу-мент», «слабкий аргумент»; <i>усвідомлює</i> життєву важливість діалогу ; <i>знає</i> різновиди суперечок; <i>називає</i> правила ведення суперечок.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує</i> свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>володіє</i> полемічними прийомами; <i>добирає</i> аргументи на підтвердження чи спростуван- ня висловленої тези; <i>аналізує</i> чужі аргументи; <i>висловлює припущення</i> про недостовірність аргументів; <i>виявляє</i> сильні й слабкі аргументи; <i>готується</i> до суперечки; <i>ставити</i> різноманітні запитання.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>готовність</i> до критичного мислення; <i>готовність</i> висловлювати власну думку; <i>жвавий інтерес</i> до дискусійних питань; <i>упевненість</i> під час захисту своєї позиції, цінностей.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття і враження від результатів роботи.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>демонструє</i> високу культуру поведінки.</p>	<p>Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки. Правила ведення суперечки. Аргументи й докази. Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання. <i>Види роботи (рекомендовані):</i> <i>визначення</i> теми й мети суперечки; <i>визначення</i> предмета суперечки; <i>формування</i> позиції, погляду на проблему; <i>збирання</i> матеріалу, аргументів для виступу; <i>збирання</i> інформації про учасників суперечки; <i>аналіз</i> аргументів суперника; <i>спростування</i> позиції суперника; <i>формулювання</i> запитань суперникові; <i>дискусія</i> на тему: «Гроші. Навіщо збирати? Де зберігати? На що витратити? Як заощаджувати. «Мовна мода – це добре погано?».</p>
4	15 год	Синтаксична норма	
		<p><u>Знансвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «синтаксична норма», «син- таксичне керування», «синтаксична помилка»; <i>усвідомлює</i> важливість синтаксичних умінь для розвитку мислення й мовлення; <i>знає</i> правила побудови складних речень.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u></p>	<p>Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка. Складні випадки синтаксичного узгодження. Складні випадки і варіанти синтаксично го керування. Уживання прийменників <i>в</i> і <i>на</i> з географіч- ними назвами і прос-</p>

		<p><i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>виявляє</i> порушення синтаксичних зв'язків; <i>уміє</i> граматично правильно поєднувати слова в реченнях і словосполученнях; <i>аналізує</i> в тексті й реченнях приклади порушення синтаксичної норми; <i>висловлює припущення</i> про взаємозв'язок синтаксичної норми і чіткості, логічності, ясності тексту; <i>виявляє</i> у реченнях порушення правил синтаксичного керування й узгодження; <i>пропонує</i> правильні варіанти під час редагування тексту й речень.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>демонструє:</i> <i>здатність</i> логічно мислити; <i>жвавий інтерес</i> до своєї мовної освіти, до прав людини і питань справедливості в суспільстві; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власної поведінки; <i>упевненість</i> у процесі захисту прав людини і її цінностей; <i>розуміння</i> зв'язку між засвоєнням синтаксичної норми і формуванням соціально важливих умінь і навичок.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття у процесі роботи і враження від результатів її; <i>відчуває</i> емоційне задоволення від спостереження за красою довкілля.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>ініціює</i> нові види роботи; <i>ініціює</i> спілкування, обмін інформацією з однокласниками; <i>висловлює</i> пропозиції щодо вдосконалення граматичного ладу власного мовлення; <i>висловлює</i> пропозиції щодо активізації роботи на уроці; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми.</p>	<p>торовими іменниками. Словосполучення прийменником <i>по</i>. Словосполучення прийменниками <i>в(у), при, за, із-за</i>. Вживання похідних сполучників. Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка. Пасивні конструкції з дієсловами на –ся. Синтаксичні конструкції з формою на -но, -то. Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення. Прості ускладнені речення. Правила побудови складних речень. Логічні помилки в складних реченнях.</p>
5	15год	Пунктуаційна норма	
		<p><u>Знансвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «пунктуаційна норма», «розділові знаки»; <i>усвідомлює</i> важливість пунктуаційної грамотності; <i>називає</i> правила поставлення розділових знаків.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує,</p>	<p>Пунктуаційна помилка. Тире між підметом і присудком у простому реченні. Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених - звертаннями; - однорідними членами речення; - відокремленими</p>

		<p>контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>помічає і виправляє</i> пунктуаційні помилки; <i>інтонує</i> текст відповідно до поставлених у ньому розділових знаків; <i>аналізує</i> в тексті розділові знаки; <i>пропонує</i> варіанти розділових знаків.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>демонструє:</i> <i>пунктуаційну грамотність; готовність</i> до навчання з метою покращення власної грамотності; <i>жвавий інтерес</i> до літературної мови; <i>розуміння</i> зв'язку між пунктуацією й інтонацією.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>виражає за допомогою інтонації</i> почуття й емоції під час читання й переказування тексту.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>ініціює</i> дотримання у школі мовного режиму; <i>висловлює</i> пропозиції щодо поліпшення правописної грамотності; <i>демонструє</i> небайдужість, активність у розгляді питань теми.</p>	<p>означеннями, прикладками, обставинами; - вставними словами і реченнями. Кома в складному реченні. Крапка з комою у складному реченні. Двокрапка у складному реченні. Тире у складному реченні. Розділові знаки при прямій мові.</p>
6	10 год	Стилістична норма	
		<p><u>Знансвий компонент</u> <i>розуміє</i> суть понять «стиль», «стилістична норма», «стилістична помилка»; <i>розрізняє</i> стилістичне забарвлення лексичних і словотворчих засобів мови; <i>знаходить</i> у тексті стилістично забарвлені морфологічні засоби, варіанти граматичних форм; <i>розрізняє</i> відтінки значень простих речень; <i>знаходить</i> у реченні стилістично забарвлені засоби простого і складного речення; <i>усвідомлює</i> важливість стилістичних умінь; <i>називає</i> види стилів і розрізняє їх.</p> <p><u>Діяльнісний компонент</u> <i>організовує свою діяльність</i> (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); <i>визначає</i> доречність використання в тексті стилістично забарвлених лексичних і фразеологічних засобів; <i>здійснює</i> синонімічну заміну з метою увиразнення стилю; <i>проводить заміну</i> стилістично нейтральних мовних засобів стилістично забарвленими і навпаки; <i>виявляє</i> порушення стилістичної норми; <i>уміє</i> редагувати текст; <i>виявляє</i> у тексті стильові ознаки;</p>	<p>Система функціональних стилів сучасної української мови Поняття стилю мовлення. Норма літературної мови. Стилістична норма. Стилістична помилка. Стилістичне використання багатозначних слів і омонімів, синонімів, антонімів і паронімів. Стилістичні особливо стіслів іншомовного походження. Стилістичне забарвлення лексики. Книжна й розмовна лексика. Оцінна лексика. Стилістична роль нео логізмів і застарілої лексики. Стилістичне забарвлення фразеологізмів. Виразальні можливості фразеологізмів. Стилістичні особливості засобів словотвору. Стилістичні особливості частин мови. Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у різних</p>

		<p><i>порівнює</i> тексти різних стилів.</p> <p><u>Ціннісний компонент</u> <i>вміння</i> обирати мовно-виражальні засоби залежно від мети й ситуації спілкування; <i>готовність</i> до навчання з метою покращення власного мовлення; <i>жвавий інтерес</i> до граматичного багатства української мови.</p> <p><u>Емоційний компонент</u> <i>висловлює</i> адекватні почуття, відтворені автором у тексті.</p> <p><u>Поведінковий компонент</u> <i>демонструє небайдужість, активність</i> у розгляді питань теми, відповідальність за мовні вчинки.</p>	стилях.
7	1 год	Узагальнення і систематизація вивченого матеріалу	